

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
The Journal of International Social Sciences
Cilt: 29, Sayı: 1, Sayfa: 17-25, OCAK – 2019

Makale Gönderme Tarihi: 28.11.2018 **Kabul Tarihi:** 08.01.2019

KUZEYBATI ANADOLU'DA (KIYI TROAS BÖLGESİ) KIRSAL HAYVANCILIK VE ARAZİ KULLANIMI: ETNOARKEOLOJİK BİR BAKIŞ¹

*Rural Stock-breeding and land-use at Northwestern Anatolia (Coastal Troad):
An Ethnoarchaeological View*

Abdulkadir ÖZDEMİR²

Abdolvahap Onur BAMYACI³

ÖZ

Son yıllarda günümüzde yaşanan ya da yakın zamanda terk edilmiş kırsal yerleşmeleri kapsayan etnografik araştırmalar, arkeolojik araştırmaların ilgi çekici bir alanı haline gelmiştir. Bu çalışma modern materyal kültürü kalıntıları üzerinde arkeolojik hipotezler için etnografik açıdan incelemeyi amaçlamıştır. Çanakkale'nin Kıyı Troas bölgesinin kırsal karma ekonomik aktiviteleri arasında hayvancılık ön plana çıkmaktadır. Bugün hâlâ kullanılmaya devam eden bölgeye has hayvan ağılları gibi etnografik veriler ışığında, aynı coğrafyada ve benzer çevresel etkenler karşısında, bölge insanının Prehistorik dönem toplulukları ile benzer arazi kullanım alışkanlıkları ve üretim tekniklerini sürdürdükleri düşünülmektedir. Bölgenin yakın geçmişine ait kırsal arazi kullanımı, kırsal ekonomik unsurlar ve geleneksel üretim süreçlerine ait etnografik verilerin, arkeolojik problemlerin çözümüne katkı sağlayacağı göz önüne alındığında, Troas kıyı bölgelerinde yer alan hayvancılık ile ilgili yapıların ve ekonomik faaliyet alanlarının etnografik yöntemlerle incelenmesi, aynı bölgede yaşayan prehistorik köy toplumların geçim ekonomilerini anlama konusunda fikirler sunabilir.

Anahtar Kelimeler: *Kuzeybatı Anadolu, Etnoarkeoloji, Hayvancılık, Kırsal Arazi Kullanımı, Hayvan Ağılları*

ABSTRACT

In recent years, ethnographic research, which includes modern pastoral sites or recently abandoned, has become a curious field of archaeological research. The aim of this study was to investigate the modern material culture ethnographically as a source of archeological hypotheses about the past behaviors. Rural mixed economic activities at the coastal Troad region of Çanakkale are mainly dominated by stock-breeding. In the light of the ethnographic data such as the animal-related structures that still continue to be used today, in the same area and similar environmental factors, it is thought that the people of the region continue their similar economic exploitation of the rural land use habits like as prehistoric communities. Considering that the ethnographic data on rural land-use, rural economic factors and traditional agrarian practices of present-day behavior will contribute to our understanding of past mode of the rural economy of prehistoric societies.

Keywords: *Northwestern Anatolia, Ethnoarchaeology, stock-breeding, rural land-use, animal-related structures*

Giriş

Kıyı Troas bölgesi olarak adlandırılan alan, Kuzeybatı Anadolu'da, Güney Marmara bölgesinin batı kısmını oluşturan Biga Yarımadası'nın (Antik Troas Bölgesi) güneybatı kısmında Çanakkale ili,

¹ Gülpınar/Smintheion Kazıları bünyesinde gerçekleştirilen bu çalışma için Gülpınar Kazı Başkanı Prof. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL'e ve tüm kazı ekibine teşekkürü bir borç biliriz. Diğer yandan bu konuyu çalışma fikri ve izni veren Kalkolitik dönem Gülpınar kazılarının yürütücüsü Prof. Dr. Turan TAKAOĞLU'na ve arazi çalışmalarımız sırasında her an yanımızda olan Doç. Dr. Davut KAPLAN' a içtenlikle teşekkür ederiz.

² Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 23200 Elazığ – Türkiye. E-posta: aozdemir@firat.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-3333-9118>

³ Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen/Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 17100 Çanakkale – Türkiye. E-posta: aobamyaci@comu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-2815-248X>

Ayvacak ilçesi sınırları içerisinde kalmaktadır (Res. 1). Troas bölgesinin Ege Denizi kıyısına bakan alanları genellikle tarıma elverişli toprak yapısına sahip olmadığından, bu bölgede yaşayan topluluklar tarih boyunca kendilerini bu doğal ortama uydurmak için farklı geçim ekonomileri geliştirmeye çalışmışlardır. Özellikle bu bölgenin zeytincilik ve bağcılık yapılmaya müsait olmayan alanlarının ağırlıklı olarak hayvancılık için kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu durum hayvancılıkla ilgili mimari yapıların Troas bölgesinin kıyı alanlarının vazgeçilmez parçası hâline gelmesine yol açmıştır. Bu tip ağıl yapıları ile ilgili etnoarkeolojik çalışmalar genellikle çok ihmal edilmiştir. Bu tür etnografik verilerin arkeolojik problemlerin çözümüne katkı sağlayacağı göz önüne alındığında, Troas kıyı bölgelerinde yer alan hayvancılık ile ilgili yapıların ve ekonomik faaliyet alanlarının etnografik yöntemlerle incelenmesi, aynı bölgede yaşayan prehistorik köy toplumların geçim ekonomilerini anlama konusunda fikirler sunabilir. Troas bölgesi MÖ 5. binyıl prehistorik yerleşimlerinden Kumtepe, Gülpınar, Beşik-Sivritepe ve Alacalıgöl gibi köy yerleşimlerinin kıyılarına yakın alanlarda yoğunlaştığı görülürken, MÖ 3. binyılda da benzer özelliğin bu bölgede devam ettiği bilinmektedir (Takaoğlu vd. 2008). Söz konusu prehistorik kıyı köy toplumlarının ekonomilerinde, günümüzdeki gibi kıyısız alanlar hayvancılık amacıyla kullanılıyor olmalıydı. Fakat bu hipotezi destekleyecek arkeolojik verilerin sağlam olmadığı göz önüne alındığında etnoarkeolojik araştırma bakış açılarımız güçlendirebilir. Çünkü bu prehistorik yerleşimlerde yapılan arkeolojik kazılarda; koyun, keçi ve hayvan kemikleri ele geçmesi hayvan besiciliğinin mevcut olduğuna işaret etmektedir (Uerpman 2003; Takaoğlu 2006a).

Etnoarkeolojinin ana amaçlarından biri, günümüz toplumlarının maddi kalıntılarının etnografik yöntemler yardımıyla incelenmesi yoluyla, eski toplumların yaşam biçimlerinin ve davranış özelliklerinin açıklanması olduğundan, Troas bölgesinde hayvancılık ile ilgili yapılan çalışmanın arkeoloğlara yeni bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir. Prehistorik kırsal yaşam biçimlerinin modern örnekler ışığında, ilgili açıklayıcı modeller yardımıyla geçmişle bağlantı kurulması, birtakım zorlukları beraberinde getirmektedir. Son yıllarda günümüzde var olan, yaşanan ya da yakın zamanda terk edilmiş modern yerleşmeleri içeren etnografik araştırmalar, arkeolojik araştırmaların bir tekniği haline gelmiştir. Modern yerleşmelerin araştırılmasındaki ana amaç, arkeolojik yerleşme ve kalıntıların geçmişteki fonksiyonlarının açıklanabilmesi ve hipotezler üretilmesi için veriler toplanmasıdır (Murray ve Kardulias 1986; 2000). Etnoarkeolojinin bir alt disiplini diyebileceğimiz Modern Yerleşim Araştırmaları (*Modern Site Survey*) olarak literatüre giren bu araştırmalar, ilk olarak Yunanistan'da Güney Argolis bölgesinde 1980'li yılların başında gerçekleştirilen arkeolojik ve çevresel araştırmalar projesi ile başlamıştır. Bu araştırmalarla modern yapıların arkeolojik yapılarla olan benzerlikleri ve yerleşim karakterlerine dikkat çekilmiştir. Zaman içerisinde gelişen teknoloji, çevre ve diğer toplumsal etkenlerle terk edilen çiftlik evleri, bağ evleri, harman yerleri, ağıllar, barınaklar, ahırlar, değirmenler, kuyular, kireç yatakları, çöplük alanları gibi kırsal ve çiftlik yaşamının öğeleri olan yapıların araştırılması; bunların konumları, boyutları ve içerdikleri ile kayıt altına alınmasının oldukça önemli olduğu, bu çalışmalar ile görülmüştür. Bu araştırmalar ile elde edilen veriler, çalışılan bölgenin mevcut kültürel tarihini ve yapısını tekrar oluşturmamıza olanak sağlar, oluşturulan bu model ile aynı coğrafi konumda yer alan antik yerleşmelerin fonksiyonları ve yapıları hakkında hipotezler ileri sürmemize zemin hazırlar.

Etnografik Veriler

Troas bölgesi batısında kalan kıyı alanlarında, hayvanların barınması için yerleşim dışına inşa edilen mimari yapılar veya ağıllar genellikle birkaç farklı plan tipi göstermektedir. Koyun ve keçi sürülerinin genellikle dairesel veya dikdörtgen planlı ağıllarda, yerleşimlerin dışında otlak alanlarına yakın yerlerde barındırılması tercih edilmektedir. Bu oval veya dikdörtgen yapılar genellikle 1 ile 1.5 m. arası değişen yükseklikte duvarla çevrilidir, üstü daha çok saz ve samanla kaplıdır. Ortada yer alan bir veya birkaç direğin üst örtüyü desteklediği görülmektedir (Res. 2). Ağıllar 20 ile 200 arası koyun veya keçiyi barındırmaya müsaittir. Ağılların dışında genellikle hayvanların su içmesi için taş tekneler ve yemlenmesi için ahşap tekneler yer alır. Bazı durumlarda ağılların etrafı çit ile çevrilerek bir avlu yaratılır. Taş duvar örgülü çitlerin üzerine dikenli ağaçlar koyularak dışarıdan içeriye veya içerden dışarıya giriş-çıkışlar önlenmiştir. Dairesel veya dikdörtgen planlı ağılların yerleşim dışında

toplu olarak yoğunlaştığı (Koruoba, Korubaşı ve Bektaş köyleri) ya da mera alanlarına serpiştirildiği görülmektedir (Gülpınar, Kızılköçü, Kocaköy ve Bademli köyleri). Mera alanlarında taş duvar örme tekniğinde yapılan ağılların yanı sıra ağaç dal örgü sisteminde yapılan ağılların olduğu da görülmektedir (Res. 3). Bu tür ağıllara özellikle Bademli köyü civarında sıklıkla rastlanır. Ağaç dal örgü sistemiyle yapılan ağıllar, daha çok koyun veya keçi sürülerine yöneliktir. İnekler ise ağırlıklı olarak dikdörtgen biçimli ağıllarda beslenmektedir (Res. 4). Bu yapılar genellikle tarıma elverişli olmayan mera alanlarında yer alır. Barınan inek sayısının 3 ve 10 arası değiştiği bu mimari yapılar, yine taş örme binalardan ibarettir. Genellikle bu yapıların önünde hayvanların su içmesi için taş tekneler yer almaktadır. Her inek sürüsü sahibinin kendine ait, etrafı çevrili bir mera alanı olduğu ve ineklerin bu alan içinde gün boyu otladığı görülmektedir. Köyden gelenlerin inekleri burada sağdıkları, onlara yem ve su verdikleri not edilmiştir. Ağıl yapılarının yerleşim yerinden uzakta yer aldığı görülmekte ve köylülerin mülkü olan tarlaların sınırlarının belli olduğu gibi, bu tür bir uygulamanın burada da uygulandığı ve ağılların da kendi içinde sınırlarının belli olduğu, her köylünün kendi ağıl yapısı ve dolayısıyla sınırının bulunduğu gözlemlenmiştir.

Kıyı Troas bölgesindeki hayvan ağıllarının otlak alanlarına yakın yerlerde konuşlandırılması aslında Anadolu'nun genelinde gözlenebilen bir durumdur. Fakat Kıyı Troas bölgesindeki hayvan ağılları yapılarıyla Anadolu'daki yapılar arasında, kullanılan malzeme ve yapım tekniği açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu da doğal çevre ve insan ilişkisi ile açıklanabilir. Troas bölgesinde gözlemlenen hayvan ağıllarının genellikle taş mimariden yapılması, bölgenin zengin taş kaynaklarına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Mimaride taş kullanımı ve hayvanların otlatılması için otlakların seçilmesi, kaynağın yer seçiminde önemli olduğu görülür. Ağılların mimari açıdan yapım teknikleri incelendiğinde, dairesel veya dikdörtgen olarak tasarlanan yapılar yapılırken taşların birbirini tutması için herhangi bir bağlayıcı madde kullanılmadığı görülür. Taşlar yakın çevreden toplanarak ve herhangi bir kırma ve yontma işlemine tabi olmadan doğal bir şekilde yapıda kullanılmaktadır. Bazen ana kayanın da duvar örgüsü içerisinde bırakılarak kullanıldığı görülmüştür. Duvar örgüsü yaklaşık 60 cm. kalınlığında olup, araya sıkıştırılan küçük boyutlu taşların duvarı sağlamlaştırdığı ve bağlayıcı unsur olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Dairesel veya dikdörtgen planlı yapılan koyun ağıllarında, ağılın yapım aşamasında yapının kullanım süresini uzun tutmak için mekanın iç kısımları kazılarak belirli bir derinlik oluşturulur. Çünkü zamanla hayvanların atıklarının birikmesi ve taban seviyesinin yükselmesi sonucunda ağılın iç hacmi daralır ve yaşam alanı, kullanılmayacak duruma gelir. Ağıllarda, hayvanların dışarıyla bağlantısını kesmek, onları dışarıdaki ortamdan korumak ve ağılın ısı dengesini sağlamak için girişler veya açıklık genellikle bir tanedir. Bu durum mimari yapıların boyutlarına göre değişiklik göstermektedir. Örneğin, küçük boyutlu yapılarda tek giriş veya açıklık bulunmaktadır. Fakat daha büyük boyutlu olan yapılarda veya ağıllarda yan kenarlarda yaklaşık 50 cm. yüksekliğinde bir açıklığın bulunduğu ağıllar da mevcuttur. Bu açıklık daha çok hayvan atıklarının dışarı boşaltılmasında kullanılmaktadır. Yaz aylarında güneş doğmadan önce koyun ve keçilerin ağıldan dışarı çıkartıldığı ve otlatılmaya götürüldüğü bilinir. Sabahın serin vakitlerinden güneş etkisini gösterene kadar otlak alanlara yayılan hayvanların, sıcaklık artınca tekrar yaşam alanlarına geri döndükleri ve ağılların etraflarında yer alan taştan veya tahtadan yapılmış teknelerden su ihtiyaçlarını giderdikten sonra ağıla girdikleri görülür. Hayvanların bir sonraki sabah vaktine kadar günün sıcak saatlerini ve akşam vakitlerini ağılda geçirdikleri takip edilmiştir. Sıcak havanın hayvanlar için tehlikeli olduğu, bu yüzden taş duvar örme ile yapılmış, üstü saz ve otlarla kapatılmış olan ağılların, dışarıdaki havaya oranla serinletici bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca mimari yapının kapalı olmasının hayvanları dış dünyadaki yabani hayvanlardan ve tehlikelerden koruduğu gözlemlenmiştir.

Kıyı Troas bölgesinde mevsimine göre iki tür ağıl seçimi kullanılır. Bunlar yaylak ve kışlak olarak adlandırılır. Yaylak olarak nitelendirilen yapılar, genellikle mera alanlarında yoğunlaşmış ve çevreye yayılmıştır. Kocaköy, Bademli, Koruoba, Korubaşı, Kızılköçü ve Gülpınar köylerinde yer alan yapıları bu tipe örnek olarak gösterebiliriz (Res. 5-7). Kışlak diye adlandırılan yapılar ise içinde yaşam ünitesi olan ve bir avluya sahip kompleksten oluşan, genellikle koyun ve keçi sürülerinin yer

aldığı ağıl yapılarıdır. Bu tip yapıların yer aldığı Kızılkeçili köyündeki ağıllar, kışlak türü yapılar için tipik bir örnek teşkil eder (Res. 8-9). Burada yaylakların tam tersine, insanların hayvanlarla iç içe yaşamakta olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu kompleks içerisinde yer alan avlu, iki farklı işlevle kullanılmaktadır. Avlunun ilk işlevi; hayvanların kapalı mekandan çıkartılarak otlatılması, sulanması yani ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanıldığı işlevdir. Avlunun diğer bir işlevi ise, burada yaşayan köylünün avluyu gündelik işlerinde kullanmasıdır.

Genel anlamda Çanakkale bölgesi incelendiğinde, bu tipte yapılmış olan mimari yapıların sadece belirli bir bölgede yoğunlaştığı görülür. Dairesel veya dikdörtgen biçimli ağıl yapıları için eğer bir sınır çizecek olursak; bu mimari yapıların Tuzla Ovası'ndan sonra görülmeye başlanıp, Behramkale'ye (Assos) kadar devam eden coğrafya içerisinde yer aldığını söylemek mümkündür. Bölgenin arazi yapısının dağlık ve engebeli olduğunu, dağların maki örtüsü ile kaplı bulunduğu ve arazinin tarıma elverişli olmadığı görülmektedir. Dağlık ve engebeli arazinin Behramkale'den sonra da kıyı şeridi boyunca devam ettiği fakat bu tip mimari yapıların bu bölgelerde görülmediği saptanmıştır. Ayrıca hayvancılık yapıldığı bilenen Gökçeada ve Bozcaada gibi adalarda da bu tipte yapılmış mimari yapılara rastlanılmamıştır. Dairesel veya dikdörtgen biçiminde yapılan hayvan ağıllarının belirli bir bölgede yoğunlaşması ve çevre yerlerde gözlemlenmemesi, bu tip hayvan ağıllarının sadece bu bölgeye özgü olduğunu göstermektedir.

Etnoarkeolojik Değerlendirme ve Sonuç

Yaklaşık son 20 yıldır Ege dünyasında hayvancılık ile ilgili etnoarkeolojik çalışmaların sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle Ege Adalarında ve Yunanistan Anakarasında kıraç alanların arazi kullanımı ve tarıma uygun olmayan mera alanlarının hayvancılık için nasıl kullanıldığına yönelik önemli etnoarkeolojik çalışmalar ön plana çıkmaktadır (Murray ve Chang 1981; Murray ve Kardulias 1986; Blitzler 1990; Whitelaw 1991; Chang ve Tourtellotte 1993; Sampson 2002). Anadolu'da ise bu konu ile ilgili benzer bir çalışma son yıllarda Bozcaada ve Antik Troas bölgesinin güneybatısı ile sınırlı kalmaktadır (Takaoğlu ve Bamyacı 2005; Takaoğlu 2007). Hayvancılıkla ilgili ağıl ve benzeri prehistorik yapıların, arkeolojik araştırmalarda tespit edilmesi çok güç olduğundan etnoarkeolojik bir çalışma sınırlı oranda katkı sağlar. Kıyı Troas bölgesinde yer alan modern hayvan ağıllarının, etnografik analoginin yardımıyla prehistorik hayvancılık özelliklerini ortaya koyma aşamasında faydalı sonuçlar vereceği de umulmaktadır. Troas bölgesindeki doğal çevre, prehistorik dönemlerden beri çok değişmediğinden ve günümüz kıyı toplumları ile prehistorik köy toplumlarının benzer çevresel etkenler altında kırsal faaliyetler ve üretim gerçekleştirilmiş olabileceğinden etnografik veriler aynı bölgenin geçmiş toplumlarının hayvancılıkla ilgili yaşam biçimlerini anlama konusunda arkeologlara yeni yaklaşımlar kazandırabilir. Bu mimari yapıların yer seçimleri veya kırsal arazi kullanım açıları, prehistorik dönemde yaşamış insanların düşünce yapılarını bize yansıtmakta araç olarak kullanılabilir.

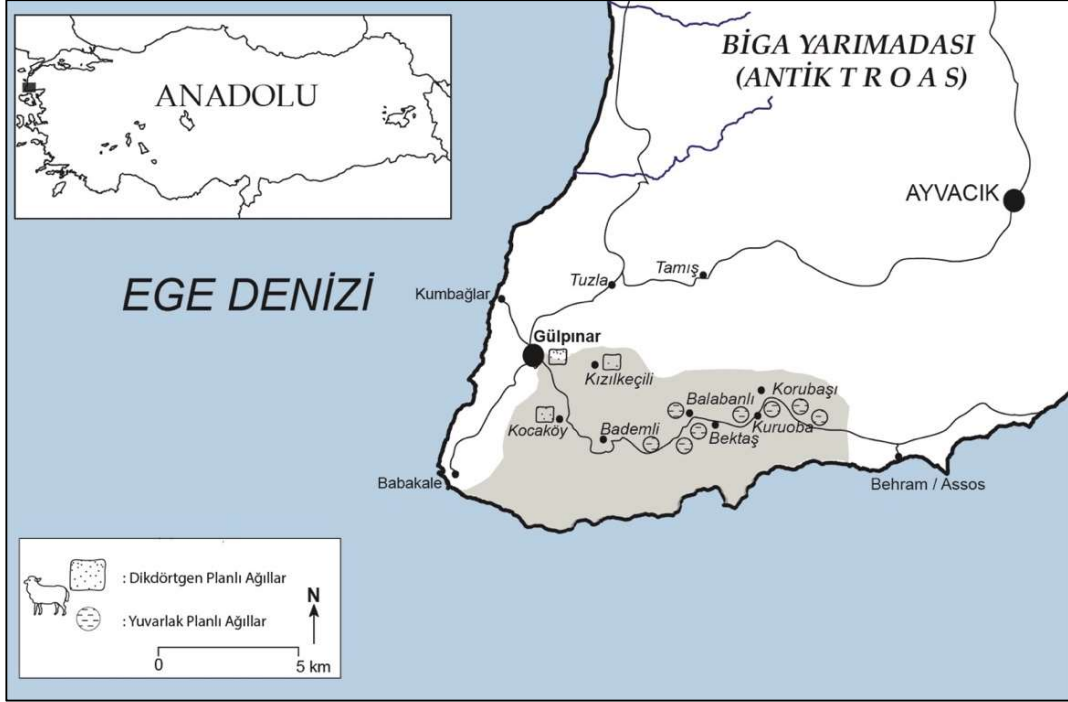
Yaptığımız çalışmanın arkeolojik kanıtları ise, Troas bölgesinde yer alan Kalkolitik döneme tarihlenen Beşik-Sivritepe, Kumtepe ve Prehistorik Gülpınar yerleşimlerinde yapılan arkeolojik kazılarda koyun, keçi ve hayvan kemiklerinin yoğun bir şekilde ele geçmesi, bu bölgede hayvan besiciliğinin mevcut olduğuna işaret etmektedir. Örneğin Kumtepe A kazılarında bulunan koyun, keçi gibi besi hayvanlarına ait kemik buluntularının yoğun olarak ele geçmesi, bölgede hayvanların yoğun otlama neticesinde açık bir bitki örtüsünün varlığını göstermektedir (Riehl ve Marinova 2008: 300). Özellikle hayvan kemiklerinin yaşları göz önüne alındığında, besiciliğin bu yerleşimlerin yerel geçim ekonomilerinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Diğer bir deyişle bu tür çalışmalar, süt ürünleri üretiminin varlığına işaret etmektedir (Uerpmann 2003; Takaoğlu 2006a; 2006b). Bunun yanı sıra Gülpınar yerleşiminde kazılar sırasında "cheese pots" ve süzgeç olarak bilinen, süt üretiminde kullanılan çanaklara ait ağız ve kaide parçalarının ele geçmesi de yine bu dönemde hayvan besiciliğinin olduğunu gösteren kanıtlardandır (Takaoğlu 2006a). Pişmiş toprak yayıkların, İlk Tunç Çağı Troas bölgesindeki arkeolojik kazılar göz önüne alındığında, özellikle prehistorik kıyı köylerin ekonomilerinin hayvancılık, balıkçılık, avcılık ve tahıl üretimine dayalı karışık ekonomiyi benimsediklerini göstermektedir. Troas'ın batı bölgeleri, toprak ve arazi yapısı gereği toprağın

sürülmesine yönelik tarımsal faaliyetleri sınırlı derecede desteklediği için bu bölgede hayvancılığın kaçınılmaz hale geldiği görülmektedir. Yapılan kazılar sadece köy yerleşimleriyle sınırlı olduğundan ve kazı çalışmalarının istenilen düzeyde olmaması, yerleşim dışında yer alabilecek ağıl ve benzeri faaliyet alanların varlığını doğrulamamıza müsaade etmemektedir. Fakat Yunanistan prehistoryasında yapılan çalışmalardan elde edilen etnografik ve arkeolojik verilerin paralellik göstermesi, etnoarkeolojiye dayalı araştırmaların ne derece önemli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Troas bölgesinde prehistorik dönemde ağıl veya kışlak gibi hayvancılık ile ilgili yapılarla ilgili arkeolojik veriler bulunmamaktadır. Ancak etnografik veriler göz önüne alınarak hayvancılık ile ilgili oluşturulabilecek bir model bu bölgenin prehistorik toplumlarının yaptığı hayvancılık faaliyetlerini gözümüzde canlandırmamıza yardımcı olabilir. Böylece hayvancılıkla ilgili arkeolojik verilerin değerlendirmesi daha sağlıklı yapılabilecektir. Sonuç olarak; hızla gelişen teknoloji ve yapılaşmanın bu yerleri tahrip etmeden önce hâlâ arazi üzerinde görülebilen arkeolojik-etnografik verilerin kayıt altına alınması, geçmiş insanların yaşayış biçimleri ile ilgili hipotezlerin ileri sürülebilmesi ve açıklayıcı modellerin oluşturulması bakımından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Blitzer, Harriet (1990), "Pastoral life in the mountains of Crete," *Expedition* 32 (3): pp. 34-41.
- Chang, C.; P.A. Tourtellotte (1993) "Ethnoarchaeological survey of pastoral transhumance sites in the Grevena Region, Greece," *Journal of Field Archaeology* 20: pp. 249-264.
- Murray, P.; C. Chang (1981), "An ethnoarchaeological study of contemporary herder's site." *Journal of Field Archaeology* 8: pp. 372-381.
- Murray, P.; P.N. Kardulias (1986), "A modern-site survey in the Southern Argolid, Greece," *Journal of Field Archaeology* 13: pp. 21-41.
- Murray, P.; P.N. Kardulias (2000), "The present as past: an ethnoarchaeological study of modern sites in the Pikrodhafni Valley," *Contingent Countryside: Settlement, Economy, and Land Use in the Southern Argolid since 1700*, edited by S. B. Sutton. Stanford, pp. 141-168.
- Riehl, Simone; Elena Marinova (2008), "Mid-Holocene vegetation change in the Troad (W Anatolia): Man-made or natural?," *Vegetation History and Archaeobotany*, 17, 3, pp. 297-312.
- Sampson, Adamantios (2002), *The Neolithic Settlement at Ftelia, Mykonos*, University of the Aegean, Rhodes.
- Takaoğlu, Turan (2006a), "The Late Neolithic in the eastern Aegean: Excavations at Gülpınar in the Troad," *Hesperia* 75: pp. 289-315.
- Takaoğlu, Turan (2006b), "Patterns of Dairying in Coastal Northwestern Anatolia", *Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia, Volume 3*, T. Takaoğlu (ed.), Ege Yayınları, İstanbul, pp. 23-44.
- Takaoğlu, Turan (2007), "Modern Site Surveys in Ethnoarchaeology: The Case of North-Western Anatolia", *Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia, Volume 4*, T. Takaoğlu (ed.), Ege Yayınları, İstanbul, pp. 87-97.
- Takaoğlu, Turan; A.O. Bamyacı (2005), *Ethnoarchaeological Investigations in Rural Anatolia 2*: pp. 115-137.
- Takaoğlu, Turan; Göksel Sazcı; Devrim Çalış-Sazcı (2008), "Patterns Of Troy I Period Settlements On The Coastal Troad", *The Aegean Early Bronze Age: New Evidence*, C. Dumas, A. Giannikouri, O. Kouka (derl.), International Conference April 11th-14th 2008, Archaeological Institute of Aegean Studies, Yunanistan, pp. 1-12.
- Uerpmann, M. (2003), "Environmental aspects of economic changes in Troia," *Troia and the Troad. Scientific Approaches*, G.A. Wagner, E. Pernicka, H.-P. Uerpmann (derl.), Berlin, pp. 251-262.
- Whitelaw, T.M. (1991), "The ethnoarchaeology of recent rural settlements and land use in northwest Kea," *Landscape Archaeology as Long-Term history: Northern Keos in the Cycladic Islands from Earliest Settlement to Modern Times*, J.F. Cherry, J.L. Davis, and E. Mantzourani (derl.), Los Angeles, pp. 403-454.

RESİMLER

Resim 1. Kıyı Troas bölgesinde hayvan ağıllarının dağılımını gösteren harita (Çizen: A. Onur Bamyacı).

Resim 2. Dairesel planlı koyun ağıllının içten görünüşü

Resim 3. Dal örgü ile yapılmış basit koyun ağılı: Bademli Köyü

Resim 4. Dikdörtgen planlı inek ağılı: Bademli köyü

Resim 5. Dairesel planlı koyun ağılı: Bademli köyü

Resim 6. Dairesel planlı koyun ağılı: Koruoba köyü

Resim 7. Dikdörtgen planlı koyun ağılı: Kızılkeçili köyü

Resim 8. Kızılkeçili köyünde kıraç bir arazide yer alan, gündelik işlerin gerçekleştirildiği yaşam alanı ve ağıl bulunan, etrafı çevrili kışlak türü yapı

Resim 9. Kızılkeçili köyünde kıraç bir arazi üzerinde, gündelik işlerin yapıldığı öğeleri ve ağıl barındıran kışlak türü yapı

